

ו. השוואת נתונים מסקרי כוח אדם 2001, לפי קבוצות ניפוח ישנות ומתוקנות

אומדני משקי הבית והמשפחות מתקבלים מסקרי כוח אדם השוטפים. כדי לקבל אומדנים על כל אוכלוסיית הסקר, יש לנפח את הנתונים שנאספו על המשיבים במדגם. בתהליך קביעת מקדמי הניפוח מחלקים את האוכלוסייה לקבוצות ניפוח. בשנת 2002 חלו מספר שינויים בהגדרת קבוצות ניפוח אלה. להסברים נוספים על שיטת האמידה ולפירוט השינויים בקבוצות הניפוח והסיבות העיקריות לביצועם ראה פרק ד. בפרסום זה, עובדו גם הנתונים לשנת 2001 על-פי קבוצות הניפוח המתוקנות על מנת שאפשר יהיה להשוות אותם לנתוני 2002.

בפרק זה מוצגת השוואה של האומדנים שהתקבלו לשנת 2001 משיטת הניפוח הישנה ומזו המתוקנת. התקליטור המצ"ב כולל גם לוחות השוואה.

1. משקי בית

מספר משקי הבית

בניתוח משקי הבית נמצאה ירידה של 4.4 אלף במספרם של כלל משקי הבית. ירידה גדולה יותר חלה במספר משקי הבית עם עולי 1990 ואילך (9.1 אלף) ובאלה עם עולי בריה"מ (7.6 אלף; ראה לוח השוואה 1).

קבוצת אוכלוסייה¹

בחלוקה לפי קבוצת אוכלוסייה נמצא כי כמעט כל הירידה במספר משקי הבית הייתה במשקי בית של "אחרים". מספרם של משקי הבית היהודיים נשאר כמעט ללא שינוי, לעומת ירידה של 3.8 אלף במספרם של משקי הבית של האחרים. כלומר, הירידה במספר משקי הבית נובעת מירידה במשקי בית עם עולים בני דתות אחרות, ולא של משקי בית ערביים שמספרם כמעט ולא השתנה.

סוג משק הבית

בשיטת הניפוח הישנה, שבה כל העולים משנת 1990 ואילך היו בקבוצות ניפוח נפרדות, היה קושי בייחוס הילדים בגיל 0-14 שנולדו בארץ לעולים, ולכן הם פוזרו בכלל האוכלוסייה על פי השכבות הגאוגרפיות. כתוצאה מכך, סך כל ילדי העולים היה נמוך ממה שהיה צריך להיות באמת, דהיינו הפרטים בגיל 15 ומעלה במשפחות עם ילדים ייצגו פחות אנשים באוכלוסייה, ואילו במשקי בית ללא ילדים התוצאה הייתה הפוכה. מאידך גיסא, באוכלוסייה של הוותיקים היה "עודף ילדים" ולכן ההשפעות היו הפוכות.

כך חל שינוי בהתפלגות משקי הבית לפי סוג: השינויים הגדולים הם ירידה במשקי בית לא-משפחתיים (בקרבת היהודים ובעיקר בקרב העולים, יהודים וגם אחרים) ועלייה במשקי הבית המשפחתיים בקרב היהודים. כאמור, במשקי הבית הערביים כמעט לא חל שינוי במספר וכן גם בהתפלגות לפי סוג משק בית.

במשקי הבית המשפחתיים חלה ירידה של משקי בית שבהם זוגות ללא ילדים וחלה עלייה במשקי בית שבהם משפחות עם ילדים עד גיל 17 (עוד על "משפחות" ראה להלן בסעיף 2). כמו כן, חלה עלייה במשקי בית שבהם מתגוררת משפחה אחת בלבד, ירידה קטנה במשקי בית שבהם מתגוררת משפחה אחת עם אחרים (אנשים שאינם חלק מהמשפחה הגרעינית) ועלייה קלה במשקי בית עם שתי משפחות ויותר (ראה לוח השוואה 1).

¹ ראה הגדרת "דת/קבוצת אוכלוסייה" בפרק ג.

גודל משק בית

בהתפלגות משקי הבית לפי גודל משק הבית חל גם כן שינוי. חלה ירידה במספרם של משקי בית קטנים בני נפש אחת או שתיים, בכ-6.0 אלף וב-5.0 אלף, בהתאמה, לעומת עלייה במספרם של משקי בית בני ארבע נפשות, בכ-6.0.

בדומה, בכלל משקי הבית עם עולי 1990 ואילך וגם באלה עם עולי בריה"מ חלה ירידה במשקי בית עם עד שלוש נפשות ועלייה במספר משקי הבית עם ארבע נפשות. ואולם, בעוד שבסך משקי הבית הגדולים המונים חמש נפשות ויותר חלה ירידה קלה, הרי שבמספר משקי הבית הגדולים עם העולים חלה עלייה (ראה לוחות השוואה 1 ו-3).

צורת יישוב

עיקר השינוי בשיטת הניפוח מתבטא בכך שיש ירידה במספר התושבים בערים הגדולות לעומת עלייה ביישובים הקטנים יותר ובעיירות הפיתוח. הדבר בא לידי ביטוי גם במספר משקי הבית. בחלוקת משקי הבית לפי צורת יישוב חלה ירידה בסך משקי הבית ביישובים עירוניים, עקב ירידה (של 3.7 אלף משקי בית) במספר משקי הבית של האחרים, אך לא בקרב משקי הבית היהודים או הערבים (ראה לוח השוואה 2).

משקי בית עם עולי 1990 ואילך ומהם עם עולי בריה"מ (לשעבר)

כאמור, במשקי הבית עם עולי 1990 ואילך חלה ירידה של 9.1 אלף ובאלה עם עולי בריה"מ חלה ירידה של כ-7.6 אלף. זאת כתוצאה מירידה במספר משקי בית עם זוגות ללא ילדים, מעלייה במשקי בית של משפחות עם ילדים עד גיל 17 (זוגות או משפחות חד-הוריות) ומירידה במשקי הבית הלא-משפחתיים. עוד הוזכר כי במשקי הבית עם עולי 1990 ואילך וגם באלה עם עולי בריה"מ חלה ירידה במשקי בית עם עד שלוש נפשות ועלייה במספר משקי הבית עם ארבע נפשות. ואולם, בעוד שבסך משקי הבית הגדולים המונים חמש נפשות ויותר חלה ירידה קלה, הרי שבמספר משקי הבית הגדולים עם העולים חלה עלייה (ראה לוח השוואה 3).

משקי בית עם ילדים עד גיל 17 וילדים עד גיל 17

במספר משקי הבית עם ילדים עד גיל 17 חל גידול של 11.7 אלף, בעיקר כאלה עם ילד אחד או שניים, לעומת ירידה במשקי בית עם שלושה ילדים ויותר. מספר משקי הבית ללא ילדים ירד ב-16.2 אלף, כך שבסך הכל חלה ירידה של 4.4 אלף משקי בית. הגידול חל אצל היהודים והאחרים, עקב השינוי שהוזכר לעיל בשיטת הניפוח והנוגע לייחוס הילדים לעולים. העלייה חלה בכל הסוגים השונים של המשפחות ושל משקי הבית. במספר הילדים עד גיל 17 חל גידול קטן יחסית (2.7 אלפים). במספר הילדים במשקי בית עם ילד אחד או שניים חל גידול חד יותר ואילו במשקי בית עם מספר גדול של ילדים - ירידה גדולה. למרות הגידול בכל הסוגים השונים של משקי הבית שבהם ילדים עד גיל 17, חלה ירידה במספר הילדים החיים במשק בית שבו משפחה אחת בלבד הכוללת זוג הורים וילדים עד גיל 17, זאת עקב ירידה גדולה במשקי בית כאלה עם שלושה ילדים ויותר (עד גיל 17; ראה לוחות השוואה 4 ו-5).

2. משפחות

מספר וסוג משפחה

העלייה במספר משקי הבית המשפחתיים (ובעיקר היהודיים), נגרמה בעקבות עלייה של כ-5.0 אלף במספר המשפחות.

השינויים הגדולים ביותר שחלו הם ירידה (של כ-4.0 אלף) במספר הזוגות ללא ילדים, עלייה (של כ-7.0 אלף) במספר הזוגות עם ילדים עד גיל 17 ועלייה (של כ-4.5 אלף) במספר המשפחות החד-הוריות עם ילדים בגיל זה.

העלייה בסך כל המשפחות חלה בעקבות עלייה של כ-6.0 אלף משפחות במספר המשפחות היהודיות. במספר הזוגות היהודים ללא ילדים חלה ירידה של כאלפיים משפחות, ואילו במשפחות של זוג עם ילדים עד גיל 17 חלה עלייה של כ-5.0 אלפים, ובמשפחות החד-הוריות עם ילדים בגיל זה עלייה של כ-3.6 אלף. במספר המשפחות הערביות וסוגיהן כמעט ולא חל שינוי. במספר הכולל של המשפחות של אוכלוסיית האחרים כמעט ולא חל שינוי, אולם בהתפלגות המשפחות לפי סוג חל שינוי הדומה לזה שחל באוכלוסייה היהודית - ירידה במספר הזוגות ללא ילדים ועלייה במספר המשפחות עם ילדים עד גיל 17 (ראה לוח השוואה 6).

משפחות עם עולי 1990 ואילך ומהן משפחות עם עולים מבריה"מ (לשעבר)

במספר המשפחות עם עולים שעלו מ-1990 ואילך חלה עלייה של כ-6.0 אלף משפחות. הדבר נובע מירידה של 9.4 אלף במספר הזוגות ללא ילדים, עלייה של 19.9 אלף (19%) במספר הזוגות עם ילדים עד גיל 17 ושל 7.6 אלף (31%) במספר המשפחות החד-הוריות עם ילדים בגיל זה. במקביל חלה ירידה במספר המשפחות עם ילדים מבוגרים יותר.

בדומה, במספר המשפחות עם עולים מבריה"מ שעלו מ-1990 ואילך חלה עלייה של כאלפיים משפחות. הדבר נובע מירידה של כ-7.6 אלף במספר הזוגות ללא ילדים, עלייה של 13.7 אלף במספר הזוגות עם ילדים עד גיל 17 (16%) ושל 6.7 אלף במספר המשפחות החד-הוריות עם ילדים בגיל זה (31%). במקביל חלה ירידה במספר המשפחות עם ילדים מבוגרים יותר. במספר הילדים עד גיל 17 במשפחות אלה חלה עלייה של 43.0 אלף, שהיא עלייה של 30% (מ-144.2 אלף ילדים ל-186.7 אלף ילדים במשפחות עם עולי בריה"מ). נציין כי בעוד ש-30% בלבד מן העלייה במספר כלל המשפחות עם העולים היא תוצאה של עלייה במספר משפחות עם עולי בריה"מ, הרי ש-88% מן העלייה במספר המשפחות החד-הוריות עם ילדים עד גיל 17 היא תוצאה של עלייה במספר משפחות עולים מבריה"מ (ראה לוח השוואה 7).

3. נפשות בגיל 15 ומעלה

במספר בני 15 ומעלה חל שינוי של כאלפיים איש, תוצאה של עלייה של יותר מ-9.0 אלף בקרב היהודים וירידה של 7.0 אלפים בקרב האחרים.

במספר הנפשות בגיל 15 ומעלה במשקי הבית הלא-משפחתיים חלה, כצפוי, ירידה, בעיקר בקרב היהודים והאחרים. זאת לעומת עלייה במספר הנפשות במשקי הבית המשפחתיים, שחלה אצל היהודים בלבד. חלה עלייה במספר בני 15 ומעלה המתגוררים במשקי בית עם משפחה אחת בלבד, לעומת ירידה במספר אלה המתגוררים במשקי בית שבהם משפחה אחת עם אחרים (אנשים שאינם חלק מהמשפחה הגרעינית) ועלייה במספר המתגוררים במשקי בית עם שתי משפחות ויותר.

במספר בני 15 ומעלה הגרים במשקי בית שבהם משפחות עם ילדים עד גיל 17 חלה עלייה, לעומת ירידה במשקי בית שבהם משפחה של זוג או משפחה עם ילדים מעל גיל 17.

הירידה הגדולה של יותר מ-20 אלף שחלה במספר כלל עולי 1990 ואילך בני 15 ומעלה, הייתה בעקבות ירידה גדולה עוד יותר במספר העולים מבריה"מ. הירידה שחלה במספר הנפשות הייתה הן במשקי בית משפחתיים הן במשקי בית לא-משפחתיים.

חלה עלייה במספר עולי 1990 ואילך בני 15 ומעלה הגרים במשקי בית בהם משפחות עם ילדים עד גיל 17, לעומת ירידה במספרם של אלה המתגוררים במשקי בית שבהם משפחה של זוג או משפחה עם ילדים מעל גיל 17 (ראה לוח השוואה 8).